

Det gode hus "Den blå Hane" i Dragør.

Længe inden forfatteren Soya skrev sin berømte bog "Min Farmors Hus", hørte jeg min far bruge dette udtryk, det var om huset, hvor han tilbragte så mange lykkelige dage i sin ungdom. Ganske vist havde min farfars søster Hanne og hendes mand, lodsens Dirch Bagger, allerede dengang overtaget huset, imod at de gav moderen enkesæde på livstid. Men hun levede endnu i bedste velgående i 1880'erne, da min far som ung kunstmaler kom derud og boede i perioder, hvor han malede studier af fiskerbåde med barkede sejle, som krydsede ud og ind af Dragør havn.

Far fortalte om dengang, min farmor og jeg havde en hemmelighed sammen (som alle kendte), hun var nemlig så gammel, at hun var fra de tider, da man brugte snus.

Så når jeg kom på besøg i "Den blå Hane", gik jeg straks op til hende i det værelse, hun beboede på første sal, der hvor hun i sin livsaften sad med udsigt over havnen og Øresund, alt det som havde været hendes og hendes mands verden.

Hun blev altid meget glad for at se mig, måske blandt andet fordi hun vidste, jeg havde en pakke snustobak med til hende, så hun kunne ta' sig en 'pris', når ingen så det. - Men de har jo nok kunnet høre det!

Ja, sandelig var hun fra de gamle dage, min fars farmor, hun var født Louise Dyrberg i 1806, som datter af bødkermeister Fr. Geertsen Dyrberg og hustru Elizabeth Juul på Christianshavn. I 1831 blev hun gift med min oldefar, Fr. Vilhelm Arnesen, efter hvem min far, som ældste sønnesøn, fik navnet Vilhelm Arnesen.

Når min oldefar fik sin manddomsgerning i Dragør og til sin tid byggede "Den blå Hane" skyldes det et samspil af de "tilfældigheder" hvormed skæbnen styrer og former vore levnedsløb.

Han var født i 1802 på Gjethuset, som lå for enden af den nu opfyldte Holmens Kanal, der hvor Det kgl. Teater nu ligger, det var i de tider militærakademi og kadetskole for Artilleriet. Hans far, Amund Arnesen, var en af de mange nordmænd, som i 1770'erne kom herved via Frederikstad for at fylde rækkerne ud i artilleriet, han endte sine dage som intendant ved Gjethuset.

Hans tre sønner gik ikke den militære vej. Den ældste, Carl Fr. A. havde talent og blev billedskærer, galionsfigurer, som han især skar, var rene kunstværker i de tider.

Den yngste Andreas A. blev kaptajn på de skibe, som gik fra Guldkysten (med sort guld) til Brasilien, hvor han døde, rig og ugift.

Og den mellemste, min oldefar, kom i sejmagerlære hos mester Weilbach. Fra han er udlært i 1820 kan vi følge ham i sejmagerlaugets protokoller. De store skibe,

fuldriggerne, ost- og vestindiefarerne havde altid mindst en helbefaren sejlmager ombord. Af laugsprotokollen ser vi, at Fred. Vilh. Arnesen i efteråret 1820 afsejler med kaptajn Mørch til Middelhavet.

I otte år varede hans odysse, som bragte ham til Brasilien, Guldkysten, Trankebar og Vestindien, så indhentede skæbnen ham på en rejse til Rusland. I protokollen står ganske lidenskabsløst under 1828, at han opholder sig i Riga. Jovist, og derovre grasserede pesten, som man kaldte det, altså den asiatiske kolera, en del af besætningen blev angrebet, deriblandt min oldefar, de blev bragt i land og agterudsejlet.

Takket være Fr. Vilhelms stærke fysik var han heldigere end de fleste og overlevede koleraen, men et pesthus i udkanten af Riga anno 1828 var ikke noget hyggeligt opholdssted. Derfor, så snart han kunne rejse sig op, slæbte han sig ned til havnen og kom for godt ord og betaling med et russisk skib, som skulle vestpå. Da det nåede Drogden for at gå op gennem Øresund, skulle det have lods ombord, og her kom min oldefar så i land med lods båden fra Dragør. Han var stadig så svækket af koleraen, at han dårligt kunne støtte på benene. I en seng skulle han for at plejes og passes, og så blev han lagt ind på den gamle kro hos den daværende kroejer, madam Clausen. Det er hende, som ses stående i døren til kroen på Eckersbergs skitse fra Dragør havn, malet 1830.

Så snart budskabet om Fr. Vilhelms hjemkomst nåede København, ilede hans mor Gertrud og hendes mand no.2, Mathias Chr. Meyer, (tipoldefar Amund Arnesen døde i 1809) naturligvis ud til Dragør.

At skæbnen på denne måde førte deres vej til Dragør, blev af afgørende betydning for slægten i de næste tre menneskealdre.

Gertrud og Math. Meyer havde fungeret som økonomer ved Det kgl. Frederiks Hospital i Norgesgade, nu Kunstindustrimuseet i Bredgade. Det var et vellønnet, men anstrengende job, de var blevet ældre og ganske velhavende, så de ville gerne trække sig tilbage, men søgte dog noget at investere i og pusle med på de gamle dage.

Dragør var lige stedet for hele familien. For det første havde Fr. Vilhelm nu set den verden, som dengang var at se, og fået sin rejselyst styret, så tiden var inde til at stifte hjem og familie og falde til ro, og for de ældre skimtedes muligheden for, at madam Clausen snart var træt af kroen og ville lægge op.

Idag ånder mange mennesker lettet op, når de flytter teltpælene fra Københavns stenørken til Dragørs idyl og friske strand. For halvandet hundrede år siden var det lige så fristende og vidunderligt at komme væk, omend af andre grunde. København, indkapslet i sine volde, var en usund by, præget af overbefolkning og et uhumsk svineri.

I Dtagør var der frisk luft og god plads, desuden var dengang mange skibe hjemmehørende her. Der var gode muligheder for en sejlmager, så med lidt finansiel

støtte fra mor Gertrud etablerede Fr. Vilh. Arnesen sig som sejlmagermester for netop 150 år siden i 1829.

Året efter træffer han sin udkårne, den skønne Louise, og i 1831 bliver de gift. Hvor de boede de første år ved jeg ikke, måske i en fløj af kroen, som Gertrud og Math. Meyer nu er blevet ejere af, men sejlmagerværkstedet vides i hvert fald at have haft til huse i bygningen på havnepladsen med den mærkelige snoede skorsten, der hvor der nu er museum.

Både i hjem og i virksomhed var der trivsel, hvert andet år 1832, -34 og -36 kommer der en dreng til verden, Gertrud er gudmor til dem alle, som Gjæstgiver Meyers Hustru af Dragør står hun i kirkebogen for Store Magleby.

Med sejlmagervirksomheden gik det glimrende, Fr. Vilhelm var selv en både flittig og dygtig mand. Inden længe måtte der udvides med endnu et værksted, som blev lagt i Kastrup. Så i sine velmagtsdage har han svaret til en fabrikant af i dag, han levede jo også i de store sejlskibes glansperiode, den sidste store opblussen inden dampskibene overtog fragtmarkedet. København havde endnu 25 år senere, i 1855, kun 188 virksomheder, som beskæftigede over 5 mand - 4400 ialt, ifølge "Helstatens Fald", side 12.

Fr. Vilh. tjente mange penge, men han brugte også mange, idet han var noget af en bonvivant. Når han havde været inde i København og indkasseret sine tilgodehavender hos rederne der, tog han hjem med dagvognen, som afgik fra gjæstgivergården "Løven" i Christianshavns Torvegade. Den var kendt som et godt madsted. og Fr. Vilh. var en stor ynder af rødvin, en dengang ret avanceret og dyr form for "alkoholisme". Gæstfri og generøs indbød han mange til sit bord, bagefter blev der spillet kort, og det var nok ikke om pebernødder. Så det var ikke hele provenuet for stortop eller mesan, som nåede hjem til Dragør, der er røget et bramsejl nu og da.

Men sporene skræmmer altid lidt, og far fortalte i den forbindelse, at hans egen far, Georg, Fr. Vilh. ældste søn, altid drak en snaps til sin mad, som skik og brug dengang var, men kun én. Og han spillede aldrig om høje indsatser,

Men Fr. Vilh. havde råd til at flutte sig med rødvin og kortspil, når det stak ham, han var en velhavende mand. Og efter at hans mor Gertrud og stedfaderen er gået bort i 1837-38, bliver han for alvor likvid.

Så aet er ingen tilfældighed, at man i tingbogen under 14 marts 1839 kan se en af de bedst beliggende grunde, matr. 58a, af Dragør, blive tilskødet Fr. Vilhelm Arnesen fra Johann Poulsen Kroemann's enke. Her bygger han så sit hus, som først går ud af familiens eje, da hans datter Johanne (Bagger) bliver enke i 1907, og sælger til apoteker Hans Trojel. Ti år senere overtages huset af optiker Cornelius Knudsen.

Til dette hus kom om aftenen den 23 september 1853 budskabet om, at hans kære søster, Anne Marie Charlotte, var blevet angrebet af koleraen. Charlotte og hendes

mand, Jean Meno Haas, oprindelig maler og kobberstikker, havde arvet stillingen som økonomer ved Det kgl. Frederiks Hospital efter hendes moder og stedfar, Gertrud og Math. Meyer.

Denne, den. sidste store koleraepidemi, rasede i København hele den lange, varme sommer 1853 fra juni til september, og ialt døde ca. 5.000 eller 3% af byens indbyggere som dens ofre. Hvor uhyggelig en sygdom koleraen er, får man et indtryk af, når man i Franciska v. Rosens erindringer (Clausen og Rist) læser en datidig øjenvidneskildring: "Folk faldt om på Gaden, sommetider lige for ens Fødder, ikke sjældent så man Drosker fare forbi, hvori stakkels Mennesker med skrækkeligt fordrejede Ansigter lå på Sæderne, eller halvt hang ud af vognen." De koleraramte døde altså af en kombination af pludselig høj feber, diarrhoe og kvælninganfald. Aristokratiet beklagede sig over, at det var en modbydelig uæstetisk form for sygdom og død.

Det kgl. Frederiks Hospital var det hårdest belastede epidemihospital, A. M. Chl.'s sidste dage har ikke været nemme eller hyggelige, og hendes broder var en modig mand, da han vovede sig ind i pesthulen. - Ganske vist havde han selv været angrebet af koleraen femogtyve år tidligere, men der var ingen garanti for, at antitoksinerne stadig var virksomme.

Budskabet om, at koleraen nu også havde indhentet søsteren, nåede ham om aftenen. Dagvognen, som var forbindelsen med hovedstaden, havde forlængst kørt dagen sidste tur. Men Fr. Vilh. brugte ikke dette som undskyldning for at hytte sit skind. Han tog uden tøven sin hat og stok og gik de to mil fra sit hus til Norgesgade. Her sad han på hospitalet natten igennem ved søsterens seng, og holdt hendes hånd, da hun døde hen på morgenen. En god engel holdt hånden over ham, og beskyttede ham mod selv at blive smittet.

Henimod slutningen af Fr. Vilh. Arnesen's levetid har man anet, at dampen ville fortrænge sejlene. Ingen af hans tre sønner, - hvoraf den ældste, Georg, var min farfar, - overtog sejlageriet, de var alle blevet skibskaptajner. Men huset, han byggede, "Den blå Hane" gik 1870 i arv til hans eneste datter, Johanne, gift med lodsens Dirch Bagger.

Og så er vi fremme ved vor tid, næsten da. Jeg husker i hvert fald tydeligt "tante Hanne", som vi kaldte hende, fra turene vi mindst en gang om året gjorde til Dragør, og hvor jeg, fra hun fyldte firs i 1918, altid var med. I modsætning til de fleste ældre dengang, så hun meget yngre ud end sin alder. Måske var det den friske søluft som holdt hendes kinder glatte og rødmossede, og bevarede det lysende blå skær i hendes stærke klare øjne. Ligesom sin bror Georg bevarede hun hår og tænder, som naturen havde udstyret hende med, lige til sin død, et par og halvfems år gammel.

Når vi drak eftermiddagskaffe hos hende i det lille hus ud til "Boulevarden" eller Vestgrønningen, hvor hun nu boede, stod traktementet altid på æbleskiver, "højlinkens"

kaldte de dem i gamle dage, sagde min far, fordi de varmede dem op til gæster ved højtiderne.

Efter nogen tids forløb kunne man altid være sikker på at høre skræppen af gæs ude fra Vestgrønningen. Så fik jeg dispensation fra den dengang herskende og for børn nøje overholdte "bordskik" og kunne, liggende på knæ på en stol ved vinduet, følge det træk af gæs, som var på vandring hjem mod gårde og huse. I store flokke kom de vraltende og skræppende mod nord, af og til hævede en gase sig baskende med vingerne så højt, at dens arrigt hvæsende næb var på højde med vinduet, så var jeg glad for, at der var en rude mellem mig og dyret, der var næsten lige så stor som jeg selv.

Den ene af de årlige ekspeditioner til Dragør blev altid lagt på Fastelavns mandag, hvor ka'lene til hest slog katten af tøndene oppe i "Hollænderbyen", som de gamle kaldte Store Magleby, og vist også i selve Drager - men det kan jeg nu ikke helt holde ude fra hinanden, den fastelavnsskik har jeg jo selv haft mine børn med til. Men jeg husker tydeligt en fastelavn først i tyverne, hvor man i Dragør havde arrangeret dystløb i havnen, sådan som det stadig kendes fra "havnefesterne" i de små fiskerlejer fra Snekkersten til Sletten. Men medens det en sommerdag ikke er så farligt at komme en tur i "ballen", så har det været en kold fornøjelse for dem, der hin februar dag blev skubbet ud fra platformen i stævnen af fiskerbåden. Alle klappede begejstret ad sejrherren, som var sportsmand nok til selv at springe i og svømme ind til slæbestedet. Havnen var sort af mennesker, højt op ad lodsudkikstårnernes bjælker var drengene kravlet, og på bolværkerne stod man i fare for selv at blive skubbet i. Hele Dragør var på benene og mange fra København var kommet til, flere gange oplevede jeg i mylderet, at ældre mennesker, af hvis klædedragt det tydeligt fremgik, at de var "indfødte", hilste på far. Idet de rakte hånden frem til goddag, lød det: "jamen ihh kors beværes, di er ju Ærentzen! Min farfar og hans far skrev sig Arentzen al den tid de boede derude, det ville have været en Dragørbo umuligt at udtale det anderledes. Dialekten var dengang helt uforfalsket, kraftigt syngende, af gode grunde endnu ganske uspoleret af radio og indvandrende parcellhusejere. Også i klædedragten var der endnu spor af gamle dage, mange ældre kvinder gik med tykke skørter i osteklokkestil, stramt liv og hovedtørklæde bundet med knude foran. Med den store mødding midt i byen, og gæssene skræppende i gaderne, var helhedsindtrykket faktisk meget fremmedartet, men jernbanen kom jo heller ikke til Dragør førend i 1907.

Siden min drengetids besøg er der nu forløbet to menneskealdre og meget er forandret, det måtte jeg erkende forleden dag, da jeg i forbindelse med mit forsøg på at tage et tilbageblik over slægten og dens forhold til "Den blå Hane" passerede Amagerbanens endestation.

Alene hertil var dengang en "rejse" med sporgvognen linie 5, og derfra blev man så trukket af et lokomotiv, som nu hører hjemme i Disneyland, via Kastrup, Tårnby, Tømmerup og Store Magleby til Dragør. Nu er banen nedlagt, krudthusene er borte og lufthavnen har elimineret og cementeret alt bondelandet syd for Kastrup, en opvoksende

soveby æder sig ind på de sidste rester af landbrugsjord nord og vest for Dragør, der er ikke brug for at indkalde hverken hollændere eller andre fremmedarbejdere for at opdyrke noget dér. Det har været deprimerende gennem årene at se, hvorledes et smukt og karakteristisk stykke dansk landskab ganske stille forsvinder, idet det bukker under for byggeri og cementering.

Da jeg havde parkeret vognen på Vestgrønningen og gik ned mod havnen, lavede jeg dog lidt op igen, man kan kun glæde sig over den sans for det gamle særprægede miljø, hvormed man restaurerer, og den pietetsfuldhed hvormed man bevarer de gamle huse.

Og når jeg efter denne oplivende vandring i fortiden dykker ud af Strandgade og står på havnepladsen overfor huset med den snoede skorsten, hvor min oldefar havde sit sejlmagerloft, så føler jeg mig helt hjemme. Og det er lige ved, at den gamle Fr. Vilhelm kunne gøre ligeså, hvis han kom en tur herved fra Store Magleby kirkegård, blot han vendte næsen den rigtige vej, mod nord og øst. Det gjorde jeg i hvert fald selv og nød udsigten over havnen og det blå Øresund, som dannede baggrund for smedien og "pakhuset", det sidste bygget af min oldefars gamle ven, rederen Crilles Carlsen Jans med den mærkelige skæbne. I havnens inderste og ældste krog drejede jeg til venstre op i Toldergade og stod nu på det sted, hvor det hele begyndte.

Her har min oldefar og hans mor Gertrud stået for netop et hundrede og halvtreds år siden. Hun købte kroen, - og han udså sig byggegrunden på den anden side af strædet.

Jeg tegnede en skitse af huset, idet jeg dog udelod de verandaer, som senere tiders byggeskik har klistret på, og dannede mig således et ganske godt billede af, hvorledes "Den blå Hane" har set ud, da Fr. Vilh. Arnesen flyttede ind i 1840.

Om ti år har den stået i halvandet hundrede år, og for mig at se skulle den kunne klare de næste halvandet hundrede med.

Det begyndte at skimre, da jeg gik op gennem Toldergade til Kongevejen, borte var den store mødding midt i byen, og da jeg drejede ind i Vestgrønningen, savnede jeg de store flokke af hjemdragende gæs, det var ellers netop på denne tid af dagen, at de fyldte boulevarden med deres skræppen.

Borte var de, den store hvide flok, men som en sidste mindelse om dem så jeg noget hvidt på mit vindspejl af størrelse som en gåsefjer. I et nostalgisk glimt så jeg en hilsen fra de gode, gamle dage.

Ak nej, der sad under min vinduesvisker en lille hvid lap med en parkeringsbøde. Dragør følger sandelig med tiden.

A. J. Arnesen

Manuskript modtaget december 1979.